

Ese de dóue ori in septomana:
Joi-a si Dominec'a.

Pretiu de prenumeratiune:

pre anu intregu . . . 6 fl. v. a.
" diumetate de anu . . . 3 fl. v. a.
" patrariu de anu . . . 1 fl. 50 cr.

Pentru Romani'a si strainetate:

pre anu intregu . . . 9 fl. v. a.
" diumetate de anu . . . 4 fl. 50 cr.

LUMINA.

Fóia bisericesca, scolastica, literaria si economica.

Correspondintiele si banii de prenumeratiune se se adreseze de adreptulu: Redactiunei „Lumina” in Aradu, cancelari'a episcopéscá. Pentru publicatiunile de trei ori, ce contieniu cam 150 de cuvinte (spatiu de 20 sire garmond) tacs'a e 3 fl.; pana la 220 de cuvinte 4 fl. éra mai sus 5 fl., intielegendu-se intr' aceste sume si timbrulu. — Pretiu de publicatiuniloru se se anticipa.

Organu oficiale alu eparchiei romane gr. or. aradane.

PARTE OFICIALA.

Cerculariu

catra toti Protopresviterii si Administratorii protopresviterali din eparchia.

1124
1873 Pres.

In urmarea representatiunei mele presidiale dto 10 Iuniu a. c. Nr 827. asternute inaltului guvern alu tierii din incidintele concursului ce din partea ministeriului reg. ung. de culte si invetiamintu inca in 27. Maiu a. c. Nr 14,179. s'a publicatu in fóia oficiala „Budapesti közlöny” pentru deplinirea catedreloru profesorale la noulu archigimnasíu din Aradu, in care se voru incepe prelegerile cu inceputulu anului scolasticu 187 ³/₄., — laudatulu Ministeriu reg. ung. de culte si invetiamintu avendu in vedere giurstarile locale si interesele de cultura ale poporului nostru romanu, prin Rescriptulu din 17. Augustu a. c. Nr. 18273 sositu aici in ¹³/₂₅. Augustu a. c. a bine voitu a me incunoscintiá despre inalt'a dispusetiune imbucuratória, dupa care la acestu archigimnasíu (liceu) s'a sistemisatu cerut'a catedra de limb'a si literatur'a romana, si care e a se depliní numai decátu pe langa conditiunile espuse in concursulu comunicatu mai la vale si in acésta fóia oficiala bisericesca a nóstra.

Despre ce Domnii Protopresviteri si Administratori protopresviterali din intrég'a eparchia cu acea indrumare sunt incunoscintiati, ca acumu laudat'a dispusetiune ministeriala si in specie concursulu se-lu aduca la cunoscintia publica in protopresviteratulu submanuatu fara intarriere.

Aradu 14. Augustu 1873.

Procopiu Ivacicovicu m. p.
Episcopulu Aradului.

PARTE NEOFICIALA.

Têrgurile si preutii nostri. *)

In tier'a nóstra mai tóte têrgurile sunt puse pe diu'a de Domineca. E bunu terminulu acest'a pentru ómenii lucratori, ca adeca sè nu pérda o dia de-lucru, e reu anse pentru moralitate; ómenii se dedau a desantí diu'a Dominecei si deci se abatu dela càlile moralitatii. Sciu vr'o câteva locuri, unde inca si têrgulu de septemána se tiene Dominec'a, acolo beseric'a e numai de luesu, moralitatea — vórba desiérta; de abia in serbatori intimpini aici vr'o 3 mosnegi in biserica, ceialalti preferu a fumá tóta diu'a prin vecini, séu in di'a de têrgu a-si cascá gurele prin piacia fara vre-unu scopu anumitu. Acésta ano-

*) Articolulu acest'a lu recomandam cu deosebire Cetitoriloru nostri, cu atna mai virtosu, cá a esitu din condeiulu unui demnitaru bisericescu si tractéza despre unu reu imbatrinitu, ce róde arborele vietii nóstre bisericesci din redacine. Red.

malia inse se impare a fi netedita, candu luamu la critica absentarea a insusi preutului dela biserica. — De te abati pe la vre-unu têrgu de tiéra, fia acel'a macaru in diu'a de Domineca, mai la totu alu 3-lea pasu intimpini unu preutu, une ori inca si cu invetiatoriulu dupa elu, firesece cei mai multi cascandu-si gurele, càci de têrguitu nu têrguiescu. — Dar tocmai sè si têrguiesca, — a casa cine a remasu la beserica? Au chiamarea preutiésca se cuprinde in aceea, ca sè facemu têrgovina, éra beseric'a sè o privimu de unu lucru secundariu? —

La aceste intrebári par' cà audu pre unii si pre altii respondiendu cu lamentarea indatinata: cà suntemu seraci, cà preutulu trebuie sè-si caute de economia, déca vre sè traiésca, din patrafiru nu ne potemu sustiené. — E bine! — eu sciu cà fia-care corporatiune séu omu, care are vre-o chiamare oficiósa in societatea omenésca, trebuie se observe regulele disciplinare ale chiamarei sale; asia d. es. cu privire la têrgu — aicia sunt comisarii pentru sustienerea ordinei si a liniscei, — notarii, cari facu pasporturi si altii; dar ostasiulu nu póte merge la têrgu, pana nu si-ar fi implinitu mai nainte detorinti'a sa, nici judecatoriulu nu se departa dela més'a verde, pana nu pertractéza tóte cauzele câte-i sunt puse la ordinea dilei, macar cà dóra si densulu ar avé cotóra in têrgu; numai preutulu, elu trebuie sè alerge la totu têrgulu din pregiurulu seu, nu cumva se tréca fara densulu, — altariulu e pentru densulu unu lucru secundariu; si óre nu traimu de dupa altariu? — Ei dloru! de n'ar fi altariulu, n'ar fi nici prescur'a, stol'a, paméntulu parochialu; de poporulu nostru n'ar fi dedatu cu alipire catra preutu, si mai numai catra preutu, — nu ar fi clac'a si ajutóriele in vreme de lipsa; sè ne lasamu de popia, si vomu vedé, cà nu vomu avé pofta a amblá pe la têrguri.

Dar se presupunemu cà preutulu ar avé mare dauna in economía, de nu va fi chiar la inceputulu têrgului. In asta privintia superioritatea neconditiunatu ar poté enuncia: cà preutului cu negligerea chiamarei sale nu-i este iertatu a se indepartá dela parochia nici sub unu pretextu: — dar eu credu, cà preutii n'ar avé trebuintia a asteptá o asemene decretare. Preutulu e omu cu familia, soci'a sa d. es. séu la casulu mai estremu — unu poporénu alu seu lu-póte supliní in têrgu la timpulu de lipsa; a presupune cà densulu in intrég'a parochia se nu aiba unu omu increditu — ar fi unu semnu fórte tristu; dupa sevarsirea cultului ddiescu apoi si densulu s'ar poté repedí pana in têrgu. — Deci eu mi-ieu voia a svatú preutimei, a nu intetí prin absentarea dela chiamarea loru — o asemene decretare din partea superioritatii. — Mai adaugu inca, cà preutului i-stá fórte reu a pribegí fara lucru intre têrgari, dar si insusi crestiniloru servesce acést'a de esemplu fórte reu.

In fine voiu se mai atingu un'a impregiurare. Prin multe locuri audimu pre preuti vaerandu-se pentru subsistintia, cà adeca sunt seraci si de aci trebuie se faca totu

teliulu de speculatiuni omenóse-neomenóse. — Dela unu preutu demnu si betranu alu besericei nóstre am auditu odata urmatóriele cuvinte: preutii nostri n'ar trebui se pérda din vedere cà sunt clerulu unui poporu seracu si starea materiala a preutului trebuie se tiena proportiunea cu cea a poporului. *nu ma se nu vinevitiasca pe preutu*

Óre ce dicu la acést'a cei ce provóca pre crestini a face sarindare scumpe? cari facu specula din cele sante? ce aru dice acei'a, cari pentru stola séu biru de 2—3 fl. facu poporeniloru sei — altcum sermani — spese procesuali de 20—30. fl.? Cátu e anulu de lungu, nu dá o invetiatura poporului, ba de multe ori elu ar avé lipsa de invetiatura, detorinti'a si-o implinesce numai din poft'a de argintu, si de se intempla cà omulu nu. póte sè-i platésca la vreme, lu-improcesuéza prin advocatu, éra elu insusi se vaera cà din popia nu póte trai, dar de aceea, cà in vii'a Domnului lucrát'a ceva au ba? — nici odata nu-si aduce aminte.

S. Scriptura, ce e dreptu. indémna pre poporeni a dá biru preutului (adóu'a lege c. 18.) si indegetéza óre-si cumva (la I. Cor. c. 9.) ca crestinii sè sustiena pre preutu. Ei, dar celu-ce numai din sila séu de frica se duce la beserica, acolo tóte le ingramadesce peste olalta, biețulu cantoru nu joiesce a se uitá la densulu spre a se orientá cu tipiculu, si de abia iese — se si grabesce in tiérina, pentru cà elu *asta-di* are claca; — unii ca acestia apoi cólé tómn'a si-incarca carele de biru, si déca cutare-va crestinu nu póte sè i-lu dee, lu amenintia cu licitarea averii; — evangeli'a, gandesce, remana in scirea lui Ddieu; — sè se ferésca unii ca acesti'a nu cumva cineva se aplice asupr'a loru sentinti'a infricosiata a lui Cristosu la Luca c. 20 v. 46. —

Din abusu facia de chiamare si din nepasarea preutului urméza apoi si misicàrile confessionali, mai vertosu candu preutulu nu singuru, ci prin fiscalu ambla a-si incassá competintiele restante, mai pe urma apoi, numai ca se nu-si perda pana, si elu singuru capeta voia a se face proseliticu. Asia e dloru! apàsu cu tóta poterea cuventului, — de se intempla in cutareva comuna misicàri anti-confesionali, vin'a este a preutului din locu, care prin portarea ori negliginti'a sa, oblu a provocatu proselitismulu.

Am scrisu aceste in o fóia bisericesca, ca se le póta cetí preutii; am voitu prin sirele aseste a desteptá bagarea de séma a preutiloru asupr'a chiamarei loru, ca se nu fimu de scandalu lumii, din contra sè atragemu iubirea crestineloru laici. Sirele aceste, se intielege, nu atingu preutimea peste totu, ci numai pre o parte.

Onorate Domnule Redactoru! Nu am voia a batjocóri clerulu, din contra — asiu vré sè-lu innaltiu in càtu l'asiu poté; On. DTa scii bine, cà eu insumi sum preutu. **) Dupa cuprinderea mea, „Lumina“ ar fi deodata si organu de comunicari instructive alu preutiloru, ***) — déca noi vomu totu ascunde smintele preutimei si vomu grai numai in psalmi si in laude despre ea, ar insemná a nu ne cunósce, séu a ni voi reulu; deci Te rogu cu deplina iubire fratiésca a publicá articulu acest'a in fóia „Lumina“.

Gregoriu.

**) Si inca din numerulu acelora, carii au nu numai dar ulu preotiei, ci si tóte gandirile si faptele ce compunu fiinti'a preotiei, si fara de care—o spunu nu fara reserva — preotulu a devonitu unu-ce de prisosu ma o sarcina grea, pentru poporulu crestinu; si Te rogamu a conlucrá si mai departe in directiunea acést'a: tramito din acestu oleu càtu de multu cà atunci Lumin'a va fi mai tare. Red.

***) Cei mai multu nu o cetescu, pe langa tóte cà ca organu oficialu contione ordinatiunile mai nalte, ce se emitu prin Jurisdictiunea diecesana. Red.

(Reportu despre rezultatulu pertractariloru intreprinse si efectuite in caus'a despartirei ierarchice a comuneloru mestecate.)

Nr. 64.
Comis. deleg.

Ilustritatea Vóstra,

Prea-Santite Domnule Episcópe si Marit'a Delegatiune congresuala!

Amesuratu inaltei ordinatiuni din 28. Aprile a. c. Nr. 172. deleg.

umilitu subscrisulu insocitu de asesorulu referinte consistorialu Petru Petroviciu am intreprinsu si efectuitu pertractarile dispuse in caus'a despartirei ierarchice a coreligionariloru romani si serbi din comunele mestecate si a nume:

1. In comun'a Tornea submanuata diecesei nóstre aradane s'a completatu actulu de impacatiune in 16 Maiu a. c. dupa cum se vede din aci sub A) alaturatulu protocolu cu acelu resultatu: cà biserica si scól'a au remasu in proprietatea si posesiunea credintiosiloru romani, carii se deobliga a desdauná pre coreligiunarii serbi cu o suma de 7000 fl. v. a. in cinci rate anuali. —

2. La Ciacov'a, asiderea am incercatu completarea actului de impacatiune ce s'a fostu incheiatu in $\frac{1}{13}$ si $\frac{2}{14}$ Novembre 1872. dar' care fú dificultatu in urm'a protesteloru date de catra credintiosii nostri romani; inse cum aréta protocolulu alaturatu sub B) si instruitu cu tóte anteactele: nou'a incercare n'a avutu nici unu resultatu, deorece coreligionarii serbi persistau cu tóta resolutiunea la impacatiunea dejá incheiata, éra credintiosii romani sustienendu protestele nu voiéu se primésca stipulatiunile de mai nainte primite numai de catra o fractiune a barbatiloru de incredere. —

Astfelu escandu-se intre ambele parti neintielegeri: coreligionarii serbi indignati revocara si primul act de impacatiune, si se indepartara refusendu a subscriá protocolulu, si asia despartirea ierarchica e de a se midiloci numai pe calea procesului, — conformu punctului XVIII alu Invoiei carlovitiene.

3. La Cubinu, impacatiunea a succesu cu rezultatulu espusu in protocolulu de pertractare alaturatu sub C) din care se vede: cà coreligionarii serbi cu tóte cà pretinsera biserica si scól'a de eschisiva proprietate a loru, basendu-se pe argumintele insinuate la protocolu, — s'au deobligatu a dá romaniloru dreptu desdaunare din biserica si scóla, o suma rotunda de 7000 fl. v. a. escontentanda in patru rate anuali, pana la finea anului 1876. ca terminu adoptatu de catra credintiosii romani. —

Serbii au mai cedatu romaniloru un'a sesiune parochiala completa in natura; unu locu golu (intravilanu) pe care romanii se-si zidéscu biserica, scóla si casa parochiala; dar' si pana atunci, serbii au datu la dispositiunea romaniloru o casa de langa biserica, in carea romanii se-si arangeze scól'a si locuinti'a invetiatorului romanu; — apoi afara de acést'a serbii li-au datu romaniloru si din recuisitele si utensiliile bisericesci, mai multe obiecte pretióse. —

4. In comisiunea de la Iassenov'a nu s'a potutu ispravi nimica, din cauza cà dupa cum aréta protocolulu alaturatu sub D) serbii insociti si de câtiv'a romani agitati, intimpinara comisiunea cu proteste afirmandu: cà romanii nici candu n'au cerutu nici nu voescu a se despartí de catra Ierarchi'a serba; asemenea dechiaratiune au facut'o chiaru unii credintiosi romani, si asia nepotendu-se constatá espres'a cererea a romaniloru in conformitate cu punctulu XIV alu Invoiei carlovitiene, comisiunea fú necessitata a sistá pertractarea fara resultatu, cu atátu mai vertosu: càci coreligionarii serbi erau fórté iritati si infuriati, apoi desí din partea auctoritatii politice érá pregatita conscriptiunea familielor romane totusi comisiunea serba nu voiá ca sè se intrebe fiesce care romanu trecutu de 20 ani déca voesce séu ba despartirea! —

Dupa ce, inse comisiunile s'au indepartatu din comuna, mi s'a descoperitu de catra unii credintiosi romani: cumca preotii alti matadori serbi din Iassenov'a au intimidatu pre romani cu felurite apucaturi si i-au amenintiatu: cà déca se voru infacisá naintea comisiunei romane si voru cere despartirea, — voru fi atacati cu petri si alte terorisari, — care impregiurare pre multi romani i-au facutu de nu se prezentara naintea comisiuniloru. —

5. In comun'a Naidasiu, — dupa cum aréta protocolulu alaturatu E) numerulu serbiloru fiindu numai 86, credintiosii nostri romani in numeru de 2086. sustionendu-si cererea de despartire, se desfacu de catra Ierarchi'a serbésca de pana acum'a si se incorporéza cu serbii la olalata la acea romana respective la Episcopi'a Carausebestului, conformu dechiaratiunei loru protocolare. —

6. La Pojojen'a impacatiunea pe langa tóte Staruintele comisiunei n'a succesu, din cauza că, serbii — dupa cum aréta protocolulu alaturatu aicia sub F) protinsera biseric'a de eschiv'a proprietate a loru, ceea ce inse romanii de foliu nu recunoscura, si asia luandu-se la protocolu dechiaratiunile si motivele ambeloru parti: despartirea credintiosilor nostri romani de catra serbi numai pe calea procesului indegetatu in Invoiel'a carlovitiana. —

7. Cu privire la controversese dintre coreligionarii romani si serbi-greci din Orsiov'a, dupa cum aréta protocolulu alaturatu sub G) partea serbo-greca a fostu pretinsu la inceputu categoricu total'a despartire de catra Ierarchi'a romana respective desfacerea de la Episcopi'a Caransebesiului; inse nefiindu in stare a constata numerulu recerutu de 100 suflete, normatu in punctulu II alu Invoielei, au recesu de la cererea totalei despartiri si primindu concessiunile stipulate in actulu de invoiea (Libereinfunft) alaturatu la protocolu, — s'a dechiaratu: a remane si mai departe la Ierarchi'a romana adeca in comuniune cu romanii incorporati diecesei Caransebesiului. —

8. In fine, la Mramoracu comisiunea serba, nici de cumu n'a voitu se mérga spre completarea actului de impacatiune difficultatu cu privire la pré lungulu terminu ce s'a defiptu pentru respunderea sumei de desdănnare, scusandu-se comisiunea serba: că spre acestu scopu nu e incredintiate de catra Delegatiunea congresuala serba si dechiarandu: că nici nu va merge la faci'a locului pana candu nu capeta inviatiunea necesaria; prin urmare actele mie incredintiate indresnescu sub H) a le reaclude spre ulterio'r'a dispusetiune.

9. Incātu apoi cu privire la comunele mestecate Ecic'a, Saravol'a, Cianadulu-serbescu si St. Miklosulu mare, pertractarea a fostu otarita si terminulu defiptu in decursulu acestei luni, inse comisiunea delegationala serba a amēnat'o pe lun'a viitoria din caus'a grasarii morbului epidemicu de cholera, si asia despre efectuarea si rezultatulu pertractarii acesteia nu voiu intrelasá a face prescrisulu reportu la timpulu seu.

10. La Cianadulu-ungurescu completarea actului de impacatiune asiderea nu s'a potutu efectui din cauza că Escelenti'a Sa dlu Administratoru alu Patriarchatulu serbescu din Carlovetiu precum se aréta din harti'a alaturata sub I) a protestatu in contr'a acestei dispusetiuni de completare referitória la sesiunea parochiala, ce se afirma că prin preotulu romanu s'a instrēinat spre daun'a bisericeii respective a credintiosilor romani din susnamint'i'a comuna. —

11. Cu ocaziunea acést'a mi iéu libertate conformu inaltei inviatiuni a Ilustritatei si Preasantiei Vóstre de datulu Mehadi'a 17 Iuniu a. c. ^{Nr. 212} _{deleg.} umilitu a relacioná: cumca in privint'i'a pertractarii ordonate la Panciov'a m'am fostu folositu de ocaziune si agraindu la Cubinu pre membrii comisiunei serbe a nume pre dlu protopresviteru alu Bisericeii-albe Lazaru Stefanovics si pre dlu Dr. Svetislavu Kassapinovics ca se defigemu si pentru Panciov'a unu terminu acomodat; inse dlu Stefanovics mi disa că n'are nici o indrumare pentru Panciov'a si nu voesce a merge tara de inviatiune; éra dlu Dr. Kassapinovics adause: că pertractarea de despartire in Panciov'a nici că se póte incuviintá de catra Delegatiunea congresuala serba, fiindu terminulu de insinuare a cereriloru dejá de multu espiratu; — de unde se vede că din partea serbiloru se intentiuneza impedecarea despartirii de sub intrebare. —

Tienendu-mi deci de detorintia a face acésta impregiurare cunoscuta: sub K) indresnescu umilitu a asterne si computulu speseloru de caletoria si a diurneloru competinte atátu membriloru comisiunei cătu si representantelului consistorialu de Caransebesiu cu rugare: ca Ilustritatea Vóstra se Ve indurati sumele cuitate in acestu computu gratiosu a le escontentá. —

Recomendatu gratiei si binecuventarii archieresci pe langa sarutarea santeloru maini, remanu

Aradu, 7/10 Augustu 1873.

Alu Ilustritatei si Preasantiei Vostre préumilitu fiu credintiosu.

Andrei Papp. m. p.
Protosincelu.

Estradatu prin: Petru Petroviciu

asesoru referinte consistorialu ca actuariu alu Delegatiunei congresuale romane.

Jadani, in 9. Aug. 1873.

Onorabilei Redactiuni „Lumina“.

Permite-mi o mica reflexiune ce am se facu la escrierea oficiósa a concursuriloru pentru posturi de parochi, capelani, in-

vetiatori etc. Reflexiunea mea respective atinge numai unu terminu la subscrierea Dniloru protopresbiteri si inspeptori ce-lu punu sub cestiunatele concurse.

Nici de cătu nu convine, dupa parerea mea, cu spiritulu constitutiunei liberale a bisericeii nóstre subsemnarea la aceste acte oficióse: „cu invoiea mea“ N. N. protopresbiteru séu N. N. inspeptoru. Folosirea terminulu voia vrendu, nevrendu, ni revóca in memoria timpulu absolutisticu alu bisericeii nóstre, candu adeca domnia massim'a: „sic volo, sic jubeo“ si escrierea concurseloru intr'adeveru depindea dela voia protopresbiterulu, care voia bietiloru candidati la posturi trebuia se o sternesca cu multa truda in unii dni protopresbiteri — reu dispusi. Acumu, haru Dnulul a trecutu timpulu acelu vitregu; biseric'a nóstra e libera, se bucura de o constitutiune solida, ca nici un'a alta in statu; acumu asia credu dara, că escrierea concurseloru nu depinde dela voia nimerui, nici chiar a archiereului, cu atátu mai pucinu a protopresbiterulu, séu a inspeptorelui — ci ele depindu dela — lege. Da, legea se invoesce, nu persón'a. Aceste dóue deci nu e iertatu a se identificá. Nici chiaru imperatorelui nu-i este iertatu a se identificá cu legea. Acést'a a facut'o numai unu cunoscutu rege alu Franciei care dicea: „L'etat-cest moi“ a deca: statulu sum eu, sub statu firesce intielegea legea. Abusuri ce e dreptu se comitu si acum, cum d. e. se póte ceti si in Nr. 35. alu „Luminei“ in correspondint'i'a „de pe malulu crisiului rapede“ subsemnata de „Crisianulu“. Din acele sire, necombatute de nime, se póte vedea că „pe malulu crisiului rapede“ mai domnesce o leaca de voia protopopésca in acte oficióse, eredita din timpulu Zopfuriloru. Aceste abusuri inse, aduse la lumina, se voru evitá din dia, in dia si mai vertosu asia: deca acelea nici de unu fiu iubitoriu de maic'a sa biseric'a si natiune nu se vor trece cu vederea, ci se voru aretá la loculu competinte; ér venerabilele consistórie, la cari li se relaté dia faptele arbitrari a acelor'a cari ar fichiamați se sustiena ordinea si se propage moral'a, vor procede cu tóta rigórea facia cu comitiatorii abusuriloru. „Asia se luminedie lumin'a vóstra inaintea ómeniloru, ca vedendu faptele vóstre cele bune, se prémáresca pe tatalu carele este in ceriuri“ Mat. 5. 16. —

„Statutul organicu“ in art. II. § 23, punctulu alu cincilea, inca apriatu dice, că concursele se escriu in urm'a avutei contielegeri cu protopresbiterulu si respective cu directiunea scolaria; si nu se folosesc de terminulu voia, pentru ca, unde legea dispune ceva: acolo esecutorele legei nu din voia sa, ci din liter'a legei pornesce, si-si implinesce agendele sale. Dreptu aceea dara, fórte nimeritu e terminulu care lu-folosescu unii domni protopresbiteri si inspeptori: „in contielegere“ séu „cu scirea mea.“

Asia mi-o interpreté dia eu caus'a acést'a, cine si-o interpreté dia altmintre, stee la facia de mésa, si-lu ascultamu bucurosu, dupa massim'a: „Audiatur et altera pars“. —

Georgiu Morariu,
preotu.

O SUVENIRE TRISTA

Érn'a betrana si 'nghiatiatóre
Din munti in campuri se coborá;
S'alu dilei rege, plinu de palóre,
Prin nori in ceruri se ascundea.

Silvele tóte, pline de jale,
Fara de frundia, se lamentau;
Si peste codrii, campuri si vale
Umbrele mortii se respandea.

Mórtea in umbra 'i acoperise
Acésta vale d'adanci plansori;
Si albu de néua din nordu venise
Crivetiulu aspru, plinu de fiori

In sinulu vremei, plinu de durere,
Ca 'ntr'unu sepulceru inghiatiatoru,
Dormiá pamentulu in grea tacere,
Atinsu d'alu mortii rece fiuru.

Jale mai mare se respandise
D'alu ernei mare si tristu oftatu
Pe bietu-mi sufletu, ce vestejise
Intr'alu durerei bratiu inghiatiatu;

Caci ciprulu jalnicu incununase
In primavéra pre An'a mea,

Si érn'a 'n sinu-i inmormentase
Cu alu seu crivetiú viéti'a sea.

„Érna 'nghiatiata si gârbovita,
„Ce stingi viéti'a p'acestu pamentu,
„A tómei frundia trista, palita
„Spulbera 'n lume pre alu teu ventu;

„Ér nu o flóre primaverósa,
„Ce 'mpodobesce campii frumosi,
„Candu primavér'a ride voidsa
„Pre munti, pre campuri, codrii frundiosi;

„Fiindu c'a ta frunte de nea si ghiatia
„Se 'mpodobésca nu va putea,
„Si numai frundi'a fara viéti'a
„Este, o érna, coron'a tea.“

„Telegrafulu.“

M. C.

Nr. 305—1873.

A n u n c i u.

Dejá este cunoscutu, că in Dev'a pre langa cursulu preparandialu de statu de trei ani cu limb'a de propunere maghiara, esista si cursulu paralelu cu limb'a de propunere romana; inscrierile la acestu cursu in estu anu se vor incepe in 25 Septembrie si voru tiené pana in 30 Septembrie.

In cursulu primu preparandiale se suscepú toti acei teneri, cari suntú sanetosi si au implinitu alu 15 anu, si au absolvitu patru clase gimnasiali, reali séu civili cu succesu bunu; séu in lips'a acestoru atestate supunenduse esamenului de primire, in limb'a materna, computu, geografia si istoria, voru poté aretá atata cualificatiune, cáta se recere in amintitele scoli. —

Doritorii de a fi primiti in acésta preparandia au de a -si adresá rogarile loru prevediute cu testimoniu de botezu, medicálu, scolasticu si in casu candu nu ar' fi in stare a frecuentá fora ajutoriu si cu atestatu de paupertate, directiunei preparandiale in Dev'a.

Dev'a in 13 Augustu 1873. Ioane Madzsar directore preparandiale.

Nr. 305—1873.

A n u n c i u.

Esamenele de cualificatiune de tórna la preparandi'a de statu din Dev'a in estu anu se voru tiené incepundu dela 1-a Octobree.

Pentru depunerea acestuia esemenu se potú insinuá:

a) Toti acei candidati de invetiatori, cari dupa absolvirea cursulu preparandiale de trei ani s'au ocupatu cu invetiamentulu practiculu celu pucinu unu anu séu celu multu duoi ani.

b) Aceia cari inainte de emanarea legi scolastice din 1868 au fostu déjà invetiatori.

c) Acei'a cari spre statulu invetiatorialu s'au pregatitu pre cale privata.

Doritorii de a se supune acestui esamenu de cualificatiune, suntú provocati ca rogarile loru in respectulu acest'a prevediute cu atestatu de botezu, cu testimoniu despre studiule absolvite, despre ocupatiunea pan' in presente si comportanti'a morale se si le adresedio Illustratiiei sale dlui inspectore scolasticu si consiliariu regiu Ludovicu Réthi in Dev'a, celu multu pana in 15 Septembrie 1873.

Dev'a in 13 Augustu 1873. Cu invoieirea inspectorelui: Ioane Madzsar, direct. preparandiale.

V A R I E T A T I.

Hirotonire. Teodoru Vajda teologu absolutu din Usaseu in 12. Augustu a. c. s'a inaintatu la preotia si Ioanu Lucutia din Siebesiu la diaconia.

Din incidintele acest'a constatamu cu bucuria, că Prea Santi'a sa de candu sosí dela scaldi, deja a patra óra a celabratu liturgia in biseric'a catedrala, ceea ce ni da sperantiá cá adi manelu vomu vodé in sanetate desevisitu restaurata.

□ Defnitiunea bisericeii dupa Origenu si st. Chrisostomu. Este o carabia, a carei proprietariu si oarmuitoriu e Isusu Cristoru, marinari Apostolii, succesorii Apostoliloru si toti Clericii si invetiatorii, caletori crestini ortodocsi, Temeli'a corabiei este Cre-

dinti'a ortodocsa, scândurele si grindile sunt dogmele credintiei si traditiile, catargulu este crucea, vântrelele nedejdea, si dragostea: Marca este viéti'a acést'a; suflarea cea lina si zefrulu sunt inspiratiunile si harurile Duhului sântu; venturile sunt diferitele ispito, ér' carm'a prin care se indrépta catra limanu este cartea santeloru Canóne.

× *Denumiri:* Ministrulu reg. ung. de culte si invetiamentu la licoulu din Aradu a denumitu de profesori ordinari pre Iuliu Kollmann, Iosifu Fertsek, Franciscu Póra, Carolu Malmossy, Emericu Pirchalla, Ignatiu Kövesdi, Guide Boros, Arthuru Petrogali, éra pre Colomanu Kallós de profesoru pentru desemnu.

□ *Bibliografia:* A esitu de sub tipariu „*Contr'a-critica la Critic'a d-lui J. M. Moldovanu (vechi'a Metropolia de N. Popéa.) de Nicolau Pope'a Archimandritu si Vicariu archiepiscopescu. Sabiu, in tipografi'a archidiecezana 1873.* Pretiulu 40 cr. v. a.

× *Betyár-ismu.* Diu'a aniversaria a Stului Stefanu, patronulu tierii s'a serbatu in a. c. si in Aradu cu multe si curiose ceremonii; veseli'a inse s'a prefacutu in intristare la cei mai multi proprietari de case, cari nu au fostu destulu de prevediatori ca sè se baricadeze pana la stresinele caseloru.

Deja in ^{7/10} Augustu s'a pornitu conductulu invetiaceiloru (siegârtiloru) dela cas'a orasiului in fruntea bandei musicale a stângatoriloru; erau 10 — 15. inisi acesti petulanti, cari in vederea alduiteloru organe policiale, de a lungu orasiului la cele mai multe case tóte ferestrele le au spartu cu petri; de care calamitate nici resiedinti'a episcopésca n'au scapatu.

Post'a Redactiunei.

Dlui N. C. in Kozdi Martonos: Ai facutu fórté bine, de locu amu dispusu ca se capeti toti numerii de o data.

Dlui I. C. in C. La intrebarea: cá ce are de facutu Sinodulu parochialu atunci, candu dnpa publicarea concursulu pentru preotu séu invetiatoriu nu se ivesce pe terminulu alegerii numai unu recurinte? Rspundemu, cá sinodulu, déca a facutu pregatirile conformu statutulu organicu, si déca unieulu recurinte corespunde conditiuneloru din concursu: trebue sè-lu aléga.

Dlui I. A. in Ch. Deja nu e de interesu, déra si altcum sustiene principiu: Nonum prematur in annum.

Comitetulu parochialu in Zeldisiu: Corerea vi se implinesce, decátu spre orientare vi se face cunoscuta cá numai pe sem. I a. c. ati solvitu 3. fl. si déca Dvostra poteti demustrá contrariulu binevoiti de timpuriu a incunoscintii despre acést'a pre Dlu protopopu si pre noi de a dreptulu spre acomodare.

C o n c u r s u.

2

Pentru definitiv'a implere a postulu invetiatorescu dela scól'a romana ort. or. conf. din comunitatea Zeldisiu inspectoralu Josasiului, de carele sunt legate urmatórele emoluminte: in numerariu 170 fl. v. a. in naturale, 8 cubule de grau, 8 de cucuruzu, 2 mesuri de fasole, 12° de lemne, apoi cuartiru liberu cu gradina de legume. — Competitorii la acestu postu sunt avisati, recursele instruite in intiesululu statutulu organicu, si adresate concernentulu comitetu parochialu, a le subterne la oficiulu insp. scol. in Josasielu pana la 8 septemvru a. c. in care di se va tiené si alegerea.

Zeldisiu 4. Augustu 1873.

Comitetulu parochialu gr. or.

In contielegere cu mine: Ioane Munteanu, m. p. Insp. scol. cerc.

ad. Nr. 18273.

C o n c u r s u.

1

La archigimnasiulu (Lyceulu) din Aradu cu inceputulu anulu scolasticu 187^{3/4} e a se deplini catedr'a de limb'a si literatur'a romana.

Cu acestu postu—déca respectivulu va avé cualificatiunea de profesoru receruta, si astfelu póte contá la denumire sistematica,—e incepiatu unu salariu anualu de 1200. fl. si pentru cortelu 200. fl. ér' din contra la casu de substituire o-competintia de 800. fl.

Dreptce sunt postiti toti aceia, cari ar dori a ocupá acestu postu, ca recursurile sale, instruite cu documinte autentice despre cualificatiunea profesoralá si cunoscintia de limba, — adresate ministeriului reg. ung. de cultu si de invetiamentu, pana la 31. Augustu a. c. sè le trimita la directorulu archigimnasiului din Aradu Paulu Sváby.

Budapesta, 17. Augustu, 1873.

Ministeriulu reg. ung. de cultu si invetiamentu.